

Begeleidende informatie met betrekking tot de motie vreemd aan de orde van de dag: Opvang van huisdieren als slachtoffer van huiselijk geweld

Bevindingen op basis van de beschikbare literatuur.

Jaarlijks maken ca. 12.000 vrouwen, 4500 kinderen en 200 mannen in Nederland gebruik van de vrouwen- resp. mannenopvang. Voor vrouwen zijn er in totaal 475 plaatsen beschikbaar bij 20 organisaties. [1]

(In onderstaande tekst worden met slachtoffers bijna altijd vrouwelijke slachtoffers bedoeld.)

In Heerlen: cijfers nog aangeleverd door Peter van Zutphen...

Gevraagd: woensdag 19 oktober en vrijdag 28 oktober

Uit onderzoek van Veilig Thuis Groningen in 2020 [2] blijkt dat er een verband bestaat tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling. Huisdieren worden onder andere mishandeld als middel tot dwang en controle bij partnergeweld, maar ook als chantagemiddel om slachtoffers te bedreigen, manipuleren, controleren, vernederen, angst te bezorgen of te dwingen in de relatie te blijven.

Slachtoffers van huiselijk geweld die ook een huisdier hebben, stellen in iets minder dan de helft van de gevallen hun vlucht uit vanwege een gebrek aan geschikte opvang voor het dier. Velen zijn bang voor de veiligheid van het dier als deze bij de (ex-)partner achterblijft. De vlucht wordt daarom gemiddeld met 51,95 weken, bijna een jaar, uitgesteld! Hierdoor duurt het geweld langer voort dan nodig. [3] Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat ca. een derde van de mishandelde vrouwen aangeeft dat de (ex-)partner wel eens heeft bedreigd het huisdier pijn te doen en ruim de helft verklaart dat de (ex-)partner de huisdieren daadwerkelijk heeft mishandeld of gedood. De dierenmishandeling blijkt in de meeste gevallen langer dan zes maanden te hebben geduurd (65%), omvat veelal meer dan zes incidenten (59%) en is in sommige gevallen fataal (15%). Deze uitkomst is in overeenstemming met de percentages gevonden in soortgelijke buitenlandse onderzoeken. [4] [5] [6] [7] [8]

Ook het gegeven dat de mishandelende (ex-)partner met achtergebleven huisdieren een machtsmiddel in handen houdt om de vrouwen en kinderen te controleren en chanteren wordt bevestigd met buitenlands onderzoek.[9] [10] [11] Dat plegers soms tot in detail dreigen met het vermoorden van een huisdier wordt in het onderzoek [3] door meerdere vrouwen genoemd. Veel vrouwen (31%) geven dan ook aan dat zij zich in de opvang nog zorgen maken over de nare dingen die er met hun huisdieren kunnen gebeuren. Het verplicht achterlaten van een huisdier wordt dan ook als extreem zorgwekkend ervaren door de vrouwen en velen van hen maken zich, zelfs na de vlucht, nog zorgen om de huisdieren en missen de emotionele support van het huisdier. [12]

Jaarlijks **200.000** volwassenen slachtoffer ernstig huiselijk geweld

Ruim **118.000** kinderen maken huiselijk geweld mee

50 dodelijke slachtoffers per jaar

85% heeft schulden

Een **derde** van levensdelicten heeft te maken met huiselijk geweld

80% van de slachtoffers gaat scheiden

15% van de slachtoffers houdt blijvend lichamelijk letsel

20% van de slachtoffers raakt verslaafd

20% van de slachtoffers doet een zelfmoordpoging

Gezien de relatie tussen mens en dier en de emotionele steun die een huisdier kan bieden in deze moeilijke periode wordt door onderzoekers ten sterkste aanbevolen om erin te voorzien dat het slachtoffer de mogelijkheid heeft het huisdier bij zich te kunnen houden of er tenminste regelmatig contact mee te kunnen hebben. [3] Daarnaast heeft de aanwezigheid van het huisdier een positieve invloed op het herstel van zowel de vrouwen als hun kinderen in de vrouwenopvang: 'Dieren geven zowel warmte en liefde, als troost en rust voor eigenaresses en hun kinderen, waardoor het herstelproces sneller verloopt en het hulptraject succesvoller wordt voltooid.' [13]

Tevens zouden professionals die werken met slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling vragen moeten stellen over huisdieren en de aanwezigheid van geweld tegen dieren bij intakes en hulpverlening. Het negeren van de dieren(mishandeling) kan naast enorm dierenleed ook bijdragen aan meer gevoelens van hulpeloosheid en isolatie bij het slachtoffer van huiselijk geweld. [3] [14] [15] Wenselijk is dat dierenartsen en hulpverleners steeds de toestand van huisdieren in kaart brengen en de meldcode dierenmishandeling [16] en de signalenkaart [17] dierenmishandeling toepassen. Behalve dat hiermee eerder dierenmishandeling wordt opgespoord en tegengegaan, vergroot dit de kans om kindermishandeling en huiselijk geweld op te sporen. Wordt er niet goed voor dieren gezorgd, dan is de kans groter dat ook de kinderen of partner slachtoffer zijn van mishandeling of verwaarlozing. [4]

Pleidooi vrouwenopvang met dieren

Nog maar weinig gemeenten bieden een structurele oplossing voor slachtoffers van huiselijk geweld mét hun huisdieren. Veelal heeft dit te maken met de scheiding van de beleidsterreinen die betrokken zijn bij huiselijk geweld en dierenmishandeling. Verscheidene instanties zetten zich dan afzonderlijk in zoals Veilig Thuis, GGD, vrouwenopvang en politie. Hierdoor belanden slachtoffers van huiselijk geweld mét huisdieren vaak tussen wal en schip en verblijven zij langer dan nodig in een onveilig situatie. [18]

Wetenschappers doen de aanbeveling te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het onderbrengen van huisdieren van slachtoffers van huiselijk geweld. Opvanglocaties zouden idealiter de diensten moeten vergroten waarbij tegemoet wordt gekomen aan de praktische behoeften van huisdiereigenaren [15]. Er zijn verschillende mogelijkheden te bedenken: een opvangtehuis waar tevens huisdieren ondergebracht kunnen worden, speciale opvangplekken voor dieren van slachtoffers van huiselijk geweld (bijvoorbeeld door beschikbaar gestelde plaatsen in een asiel) of pleegzorg voor de huisdieren. In de Verenigde Staten worden deze programma's 'safe havens for pets' genoemd. Ze voorzien in spoedeisende hulp en opvang voor huisdieren terwijl de huisdiereigenaren in een opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld kunnen verblijven. Dit omdat slachtoffers van huiselijk geweld eerder geneigd zijn hulp te zoeken indien ze weten dat het huisdier zal worden beschermd, vooral indien er mogelijkheid is om de dieren op te vangen [10].

Gemeenten Zwolle [19] en Den Haag [20] zijn gemeenten die vanwege de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling stappen hebben ondernomen. Ze hebben samen met Stichting Mendoo (voorheen Blijf van mijn Dier) [18] opvanglocaties gecreëerd waarin huisdieren welkom zijn. Ook verzorgen gastouders huisdieren uit een huiselijk geweld situatie. Zij zorgen ervoor dat de dieren rust, aandacht en tijd krijgen om te herstellen en uiteindelijk ook herenigd worden. Daarnaast verzorgen ze trainingen voor hulpverleners waardoor signalen beter herkend en er ook beter gehandeld kan worden in een noodsituatie, en nemen ze de coördinatie op zich tussen de verscheidene beleidsterreinen. Dit beleid is in Den Haag en Zwolle ook verankerd in hun dierenwelzijnsnota: "*Samen met betrokken organisaties werken we aan mogelijkheden voor een inclusieve opvang waar het gehele gezin, dus ook huisdieren, welkom zijn*". [21] Hun streven is om mishandeling van huisdieren ook standaard mee te gaan nemen in de regiovisie aanpak huiselijk geweld.

Heerlen staat in het rijtje "huiselijk geweld" landelijk bovenaan met relatief het hoogste aantal meldingen bij Veilig Thuis van (vermoedens van) kindermishandeling en huiselijk geweld. Bij één op de

twintig meldingen blijkt er sprake van acute onveiligheid. Bij 40 procent van de meldingen is sprake van structurele onveiligheid en in ruim 40 procent van de ontvangen meldingen is sprake van een multi-problematische leefsituatie.[22] Vanwege die complexe problematiek slaat de hulp vaak niet aan [23] Dat betekent dat we in Heerlen alles zullen moeten aanpakken om deze problematiek aan te gaan.

In Parkstad houden o.a. de volgende organisaties zich bezig met opvang bij huiselijk geweld: [24]

- LEVANTOgroep met Blijf van mijn lijf Parkstad.
- Heerlen STANDBY in samenwerking met Alcander, Cicero Zorggroep, LEVANTOgroep, MeanderGroep, Mondriaan, NOVIZorg, Radar, Relim-Schoon GMS, SGL en Zorggroep Triade
- Met Elkaar Landgraaf;
- SamenKracht Brunssum;
- Crisisverblijf Xonar;

Bij deze instanties is het helaas niet mogelijk om huisdieren mee te nemen naar een veilige opvangplek. Hierdoor wordt in veel gevallen de vlucht uit de onveilige situatie uitgesteld en blijft de traumatische situatie voor dieren, slachtoffer en kinderen vaak bestaan. Stichting Mendoo heeft in het verleden ook een actieve rol gespeeld in onze regio maar kan momenteel om financiële redenen enkel slachtoffers helpen die wonen in gemeentes die hen subsidiëren.

Hoe mooi zou het zijn als gemeente Heerlen, dat te boek staat als een van de sociaalste steden van Nederland, ook op het gebied van welzijn van mens en dier in relatie tot huiselijk geweld een van de voorlopers wordt? Dat Heerlen beschikt over een infrastructuur van opvanglocaties waarbij het op enkele plekken ook mogelijk is om huisdieren mee te nemen en een netwerk van gastouders of opvanglocaties voor huisdieren waar, wanneer nodig, direct gebruik van kan worden gemaakt. Een investering in de inwoners en huisdieren van Heerlen die op de lange duur kostenbesparend zou kunnen blijken te zijn !

BRONNEN:

- [1] Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2019, 18 augustus). *Factsheet Vrouwenopvang*. Factsheet | Huiselijk Geweld. <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/factsheets/2018/12/06/factsheet-vrouwenopvang>
- [2] Groningen, V. T. (2021, 29 september). *Onderzoek samenhang tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling*. Veilig Thuis Groningen. <https://www.veiligthuisgroningen.nl/onderzoek-samenhang-tussen-huiselijk-geweld-en-dierenmishandeling>
- [3] Garnier, W., & Enders-Slegers, M.J. (2012). *Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling onder vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld*. Zwolle: Kadera aanpak huiselijk geweld.
- [4] Ascione, F. R. (1998). Battered women's reports of their partners' and their children's cruelty to animals. *Journal of Emotional Abuse*, 1(1), 119-133.
- [5] Ascione, F.R., Weber, C.V., Thompson, T.M., Heath, J., Maruyama, M. & Hayashi, K. (2007). Battered pets and domestic violence: Animal abuse reported by women experiencing intimate violence and by non-abused women. *Violence Against Women*, 13(4), 354-373.
- [6] Carlisle-Frank, P., Frank, J. M., & Nielsen, L. (2004). Selective battering of the family pet. *Anthrozoös*, 17(1), 26-41.
- [7] Gallagher, B., Allen, M. & Jones, B. (2008). Animal abuse and intimate partner violence. Researching the link and its significance in Ireland – a veterinary perspective. *Irish Veterinary Journal*, 61(10), 658-667.
- [8] Volant A.M., Johnson J.A., Gullone E., & Coleman G.J. (2008). The relationship between domestic violence and animal abuse: An Australian study. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(9), 1277-1295.
- [9] Hackett, S., & Uprichard, E. (2007). *Animal abuse and child maltreatment. A review of the literature and findings from a UK study*. London: National Society for The Prevention of Cruelty to Children.
- [10] Lasley, M. (2009). The correlation between domestic violence and animal abuse. *Commentator*, XXIII(4), 19-23.
- [11] McIntosh, S.C. (2004). *The links between animal abuse and family violence, as reported by women entering shelters in Calgary communities*. Cremona: S.C. McIntosh.
- [12] Flynn, C.P. (2000a). Battered women and their animal companions: Symbolic interaction between human and non-human animals. *Society & Animals*, 8(2), 99-127.
- [13] *Huisdieren welkom in de Vrouwenopvang Groningen*. (2021, 4 november). Wender. <https://www.wender.nl/nieuws/huisdieren/>
- [14] Ascione, F.R., McCabe, M.S., Philips, A., & Tedeschi, P. (2010). Animal abuse and developmental psychopathology: Recent research, programmatic and therapeutic issues and challenges for the future. In A.H. Fine (ed.), *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice* (3rd edition, pp. 357-400). London: Elsevier.
- [15] Flynn, C.P. (2000b). Why family professionals can no longer ignore violence toward animals. *Family Relations*, 49(1), 87-95.
- [16] *Meldcode dierenmishandeling*. (z.d.). KNMvD.nl. Geraadpleegd op 25 oktober 2022, van <https://www.knmvd.nl/dossier/dierenwelzijn/meldcode-dierenmishandeling/>

- [17] *SignalenKaart*. (z.d.). Geraadpleegd op 25 oktober 2022, van https://signalenkaart.nl/?gclid=Cj0KCQjwhsmaBhCvARIsAlbEbH5N7DLFAzAcJMzcl3kky5Ee0wNsk9Ww788nbDbi5ZueKOc-mUuaGflaAuigEALw_wcB
- [18] Mendoo. (2022, 12 september). *Informatie voor gemeenten - Mendoo | Mens en dier samen naar herstel*. <https://mendoo.nl/dieren-in-opvang/informatie-voor-gemeenten/>
- [19] Mendoo. (2022b, september 12). *Zwolle - Mendoo | Mens en dier samen naar herstel*. <https://mendoo.nl/dieren-in-opvang/informatie-voor-gemeenten/zwolle/>
- [20] Mendoo. (2022a, september 12). *Den Haag - Mendoo | Mens en dier samen naar herstel*. <https://mendoo.nl/dieren-in-opvang/informatie-voor-gemeenten/den-haag/>
- [21] *Dierenwelzijnsnota Den Haag*. (z.d.). [https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/9908145/1/20210304-RIS307253_Nota_dierenwelzijn_DEF_\(na_raad\)_maart_2021](https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/9908145/1/20210304-RIS307253_Nota_dierenwelzijn_DEF_(na_raad)_maart_2021)
- [22] Dyck, C. van. (2022, 29 april). Heerlen in top meldingen kindermishandeling en huiselijk geweld, Roermond koploper qua verstrekking adviezen. https://www.limburger.nl/cnt/dmf20220429_95917905
- [23] Vos, S. (2020, 25 november). *Confronterend onderzoek: hulpverlening huiselijk geweld niet effectief*. https://www.limburger.nl/cnt/dmf20201125_93878691
- [24] <https://www.levantogroep.nl/samenwerkingen>